

Raadsvergadering	7 maart 2017
Volgnummer	3-2017
Onderwerp	Initiatiefvoorstel Zwerfjongeren
Programmanummer	5/6
Registratienummer	2017-01194
Collegevergadering	17-01-2017
Portefeuillehouder	Wethouder Gerats
Organisatieonderdeel	Raadsgriffie
Behandelend ambtenaar	D. Jutten
Bijlagen	<i>Persbericht</i>

AAN DE GEMEENTERAAD

Samenvatting

Maastricht kent al een lange voorgeschiedenis m.b.t. opvang zwerfjongeren. Op 17 sept. 2002 werd door een aantal fracties van de toenmalige Raad via een initiatiefvoorstel ingediend om een 24-uurs opvang gedurende 7 dagen per week te realiseren. De Gemeente Maastricht ontving destijds een deel van de landelijke “Dijkstalgelden” die specifiek daarvoor bedoeld waren. Na veel onduidelijkheid en discussie werd uiteindelijk op 29-04-2005 “pension Jekerzicht” geopend, dat plaats bood aan 20 jongeren inclusief 4 crisisplekken. Tot op heden is dit pension nog steeds een van de opvangplekken in Maastricht en biedt dit plek aan 14 jongeren. Verder worden er nog jongeren opgevangen bij het Credohuis (ca.6 plekken) en bij Kamers met Kansen (10). Ook zal er n.a.w. opvang via het project “Uit de Steigers” worden komen.

Dit aantal plekken blijkt bij lange na niet voldoende te zijn, want regelmatig werd in de afgelopen jaren aandacht gevraagd voor het groeiend aantal zwerfjongeren (o.a. NOS d.d. 8 dec.2016). Signalen vanuit verschillende instellingen en vanuit het veld, en straathoekwerk laten zien dat het aantal zwerfjongeren drastisch is toegenomen. Een exact aantal is niet bekend. Wel wordt melding gemaakt vanuit o.a. het Leger des Heils dat 18-23-jarigen vaker gebruik moeten maken van het Slaaphuis, omdat er nergens anders plekken vrij zijn voor deze doelgroep. Daarbij moet het Slaaphuis regelmatig jongeren afwijzen. Ook willen wij erop wijzen dat de groep zwerfende meisjes

is toegenomen volgens signalen die ontvangen werden vanuit het veld. Bovendien is geconstateerd dat er onder de groep zwerfjongeren een groeiend aantal AMA¹ is.

De problematiek van de Maastrichtse zwerfjongeren komt overeen met de resultaten van landelijke onderzoeken: bepalende factoren zijn onder andere zware tot zeer zware problematiek, een verleden in de hulpverlening, gezinsproblematiek, dubbele diagnose, agressiviteit, verslaving en psychiatrische problematiek. Jongeren met psychiatrische problemen worden doorgaans doorverwezen naar Virenze-RIAGG; bij het RIAGG komen ze op een wachtlijst. Hoeveel zwerfjongeren er op deze wachtlijst staan, is onbekend. Een onderzoek gedaan door Mark Noom in opdracht van de universiteit van Utrecht, geeft aan dat de problemen van de zwerfjongeren veelal voortkomen uit de methodische aanpak, die door de diverse instellingen versnipperd worden aangeboden. **Daarom wordt het aanbevolen om een integraal programma aan de jongeren te bieden, bij voorkeur in een pension/opvanghuis; deze integrale aanpak is een voorwaarde voor succes.**²

In 2012 bereikte ons via de media een bericht, waarin de toenmalige wethouder van financiën (John Aarts, VVD) verklaarde, dat de stad Maastricht ernaar streefde *om een kleine honderd opvangplekken voor zwerfjongeren te financieren*. Tot op heden zijn deze plekken nog niet gerealiseerd en zijn er nog altijd te weinig opvang- en crisisplekken voor de zwerfjongeren. Het allerbelangrijkste is dat jongeren eerst opvang krijgen, er daarna geïnventariseerd wordt welke problematiek aan de orde is en vervolgens hiermee aan de slag wordt gegaan middels doorverwijzing naar de ketenpartners/instanties zoals schuldhulpverlening, Virenze-RIAGG e.a.

Door middel van dit initiatiefvoorstel willen wij het college oproepen om de door hen gedane uitspraak d.d. 25-09-2012 waar te maken en het aantal opvang- en crisisplekken voor zwerfjongeren uit te breiden. Dit kan in een pension c.q. opvanghuis, via begeleid wonen of andere (kleinschalige) initiatieven.

¹ Alleenstaande minderjarige asielzoeker

² Bronnen: Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg UMC St. Radboud Nijmegen. *Aanpak Zwerfjongeren problematiek. Handreiking voor gemeenten*. Den Haag: SGBO. *Omvang en profiel van de zwerfjongerenpopulatie*. Zwerfjongeren: *Stand van zaken in Nederland. Een voorstudie voor het Europees onderzoeksproject 'Combating Youth Homelessness'*. Utrecht: Movisie. *Zwerfjongeren (z)onder dak. Casusonderzoek naar de overstap van Jeugdzorg naar Maatschappelijke Opvang*. Amsterdam: DSP-groep BV.)

Maastricht moet ondanks crisis en tegenslagen haar sociale hart bewaren en hoe kan ze dat beter doen, dan jongeren zonder huis of haard een veilig onderkomen te bieden? De jeugd heeft de toekomst, maar wij hebben de plicht die toekomst voor hen mogelijk te maken.

Beslispunten

1. Het College maakt een inventarisatie van het huidige aantal zwerfjongeren (18-23 jaar) in Maastricht;
2. Het College breidt het aantal opvangplaatsen uit naar 60, uitlopend naar 100 conform verklaring (inclusief bestaande plekken);
3. Het college realiseert vier extra crisisplekken;
4. De financiering voor de uitbreiding opvang wordt gerealiseerd vanuit het budget MO en WMO (zie verklaring college 25-09-2012);
5. Het College legt een voorstel, inclusief financiering, voor 31 maart 2017 voor aan de Raad.

Initiatiefvoorstel

1. Aanleiding, bevoegdheden en context.

Probleemstelling/Doelstelling

Met de komst van de Wet Maatschappelijke Opvang (WMO) in 2007 zijn de beleidsterreinen maatschappelijke opvang, openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGz) en verslavingszorg vertaald naar samenhangende prestatievelden. Het beleid van de gemeente is niet alleen te zorgen voor hulp, opvang en begeleiding, maar ook voor preventie en (vroeg)signalering. Het beleid richt zich hiermee op de hele zorgketen.

Wettelijk kader hulpverlening

Tot 2015 zijn gemeenten en provincies samen verantwoordelijk voor de zorg van de jeugd. Dat is vastgelegd in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de Wet op de Jeugdzorg (Wjz), uitvoering via de provincie.

Het ministerie van VWS financiert de Maatschappelijke Opvang en het verslavingsbeleid via specifieke uitkeringen en de WMO. Met dit geld kan de opvang van en hulpverlening aan zwerfjongeren gefinancierd worden. Vanaf 2015 zijn gemeenten ook verantwoordelijk voor de zorg van de jeugd via de Jeugdwet en voor jongeren boven de 18 jaar via de WMO. Het Ministerie van VWS blijft de maatschappelijke opvang en het verslavingsbeleid via specifieke uitkeringen financieren. Voor het overgrote deel van zorggerelateerde problemen waar jongeren mee te maken krijgen valt de zorg daaromheen onder verantwoordelijkheid van de gemeente.

Het is gebleken dat de huidige maatschappelijke opvang de groep zwerfjongeren onvoldoende bereikt, terwijl juist bij jongeren nog veel winst te behalen valt. We willen er tevens op wijzen, dat de gemeente verantwoordelijk is voor het integrale jeugdbeleid in haar gemeente en dus ook de verantwoordelijkheid heeft voor (minderjarige) jongeren.

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft in 2004 in overleg met partijen uit het veld vastgesteld dat voortaan onder zwerfjongeren worden verstaan:

Zwerfjongeren zijn jongeren tot 25 jaar met meervoudige problemen, die dakloos zijn of in de opvang verblijven zonder de begeleiding van hun ouders. (Ministerie VWS,2004)

In 2014 werd deze definitie bijgesteld en luidde als volgt:

Zwerfjongeren zijn feitelijk of residentieel daklozen onder 23 jaar met meervoudige problemen.

Alleen jongeren tot en met 22 jaar kunnen in de categorie zwerfjongeren vallen volgens de nieuwe definitie. De leeftijdsgrens is gekozen omdat hij aansluit bij wetgeving op het gebied van Jeugdzorg en de Centra voor Jeugd en Gezin. Dé zwerfjongere bestaat niet. Voor hulp aan zwerfjongeren is het leveren van hulp op maat essentieel. Door de complexiteit van de problemen is ook de hulp complex. Zo moet er voor adequaat beleid op diverse terreinen worden samengewerkt. Duidelijkheid over de keten en de manier van communiceren is heel belangrijk.

Kenmerken Zwerfjongeren³

Kenmerk	
<i>Geslacht</i>	63-73% jongens/jonge mannen; 27-37% meisjes/jonge vrouwen waarvan een kwart tot de helft een kind heeft en/of zwanger is; 16-17% jonge ouder
<i>Leeftijd</i>	14-25 jaar, afhankelijk van gehanteerde leeftijdsgrenzen. Grootste groep (58%) is 16-21 jaar.
<i>Nationaliteit/etniciteit</i>	38-65% allochtoon; 6% vluchteling/asielzoeker.
<i>Opleiding</i>	Relatief laagopgeleid: 51-62% heeft basisonderwijs als hoogst afgeronde opleiding. 19-39% heeft IVBO/VMBO als hoogst afgeronde opleiding.
<i>Werkervaring en inkomen</i>	Weinig werkervaring en weinig inkomen: 48-55% geen werkervaring; 10-23% inkomen uit werk; 13-34% inkomen uit uitkering/studiefinanciering; 14-26% inkomen uit illegale activiteiten; 40-60% geen inkomen.
<i>Schulden</i>	57-79% heeft schulden. Gemiddelde schuld €3.500–€6.000. Schulden variëren van €40–€70.000.

³ Zie: literatuurstudie in het kader van het project 'Kennismakelaar', Academische Werkplaats Publieke Gezondheid Brabant, drs. W. Jeeninga

<i>Gezinssituatie</i>	Vaak sprake van problematische gezinssituatie: 57-67% gescheiden ouders; 40-50% weggelopen van huis; 50-60% contact met Jeugdzorg en/of Kinderbescherming; 21-37% OTS uitgesproken; 34-70% internaatverleden.
<i>Traumatische ervaringen</i>	Vaak sprake van traumatische ervaringen; ± 25% meervoudige traumatische ervaringen (vooral alcohol- en drugsverslaving van ouders, mishandeling of geweld binnen gezin, verwaarlozing, seksueel misbruik).
<i>Middelengebruik</i>	35-60% drugsmisbruik en/of drugsverslaafd; 6-10% problemen met alcohol en/of alcoholverslaafd.
<i>Gezondheid</i>	Lichamelijke klachten gerelateerd aan alcohol- en druggebruik; 42% recent problemen met gebit; 12-33% geen ziektekostenverzekering; 40% psychische problemen (vooral ADHD, manisch depressief, borderline, schizofrenie, depressieve klachten); 23% zwakbegaafd/verstandelijk gehandicapt; 25% ooit suïcidepoging ondernomen.
<i>Contacten Politie en Justitie</i>	47-84% bekend bij politie/justitie (waarvan 35-40% in detentie); 40% vormt bedreiging voor veiligheid; 40% tekortschietende (zelf)bescherming.
<i>Sociaal netwerk</i>	Geringe eigenwaarde, negatief zelfbeeld; Passief en vermijdend naar omgeving; Beperkt sociaal netwerk (omvang en kwaliteit)

Zorggebruik

Er is sprake van een oververtegenwoordiging van jongeren die contact hebben of hebben gehad met Jeugdzorg of de Kinderbescherming (50-60% Bij een kwart tot een derde van de zwerfjongeren is Ondertoezichtstelling (OTS) uitgesproken. Veel zwerfjongeren hebben in het verleden in een of meerdere internaten gezeten⁴). Voor een compleet en sluitend aanbod voor zwerfjongeren zijn de volgende zes schakels in de hulpverlening nodig:

1. Preventie: tijdig ingrijpen bij opvoedproblemen en risicoanalyse in de Jeugdgezondheidszorg
2. Signalering: zowel door outreachend werk, bemoeizorg en meldpunt voor netwerkpartners.
3. Screening: indicering, diagnostiek en hulpvraagverheldering.
4. Planning, toeleiding en toewijzing.

⁴ Bron: Movisie.

5. Uitvoering hulpaanbod opvang, crisisopvang en nachtopvang, begeleiding, residentieel en ambulant. Bij dit hulpaanbod is het noodzakelijk om een integraal aanbod te bieden op de leefgebieden wonen, school/werk, inkomen en zorg.
6. Nazorg: de ondersteuning moet geleidelijk aan afgebouwd worden. We kunnen de jongeren niet plotseling aan hun lot overlaten als de hulp ten einde loopt of ze een bepaalde leeftijd bereiken.

Het merendeel van de schakels (1,2,4,5 en 6) vallen onder de gemeente.

2. Financiële consequenties

Conform berichtgeving d.d. 25-09-2012 waarin het college toezegt te streven naar een kleine honderd opvangplekken en deze te zullen financieren.⁵

Lid van de Gemeenteraad Maastricht,

Tiny Meese

Partij Veilig Maastricht

⁵Zie wettelijk kader: Vanaf 2015 zijn gemeenten ook verantwoordelijk voor de zorg van de jeugd via de Jeugdwet en voor jongeren boven de 18 jaar via de WMO. Het Ministerie van VWS blijft de maatschappelijke opvang en het verslavingsbeleid via specifieke uitkeringen financieren. Voor het overgrote deel van zorg gerelateerde problemen waar jongeren mee te maken krijgen valt de zorg daaromheen onder verantwoordelijkheid van de gemeente.

Bijlage 1.

DE RAAD VAN DE GEMEENTE MAASTRICHT,

gezien het initiatiefvoorstel van de fractie van Partij Veilig Maastricht (PVM);

gelet op artikel 147a Gemeentewet en op artikel 51 van het Reglement van Orde Gemeenteraad Maastricht;

BESLUIT:

1. In het plan van aanpak als bedoeld in raadsvoorstel 2-2017 zal de inhoud van dit voorstel worden verwerkt, waaronder meer in het bijzonder:
 - a. een inventarisatie van het huidige aantal zwerfjongeren (18-23 jaar) in Maastricht);
 - b. het onderzoeken van de noodzaak tot uitbreiding van het aantal opvangplekken in Maastricht en de eventuele realisering hiervan;
 - c. de wijze van financiering van alle voorstellen in het plan van aanpak.

Aldus besloten door de raad der gemeente Maastricht in zijn openbare vergadering van 7 maart 2017.

De griffier,

De voorzitter,

Besluit